

בניו... ובנותיו (!?) Yaakov's Family Reconsidered

(1) בראשית פרק מו, ה-כז

(ה) ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אתו: (ו) ויקחו את מקניהם ואת דכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: (ז) בניו ובני בניו אתו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה: (ח) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו בכר יעקב ראובן: (ט) ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרון וכרמי: (י) ובני שמעון מואל וימין ואהר ויכין וזכר ושואל בן הכנעני: (יא) ובני לוי גרשון קהת ומררי: (יב) ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח וימת ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני פרץ חצרון וחמול: (יג) ובני יששכר תולע ופוא ויוב ושמרון: (יד) ובני זבולן סרד ואלון ויחלאל: (טו) אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפתן ארם ואת דינה בתו כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש: (טז) ובני גד צפיון ויחגי שוני ואעבן ערי וארודי ואראלי: (יז) ובני אשר ימנה וישוה וישון ובריעה ושרח אחתם ובני בריעה חבר ומלכיאל: (יח) אלה בני זלפה אשר נתן לבן ללאה בתו ותלד את אלה ליעקב שש עשרה נפש: (יט) בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין: (כ) וילד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן אן את מנשה ואת אפרים: (כא) ובני בנימין בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד: (כב) אלה בני רחל אשר ילד ליעקב כל נפש ארבעה עשר: (כג) ובני דן חשים: (כד) ובני נפתלי יחצאל וגוני ויער ושלם: (כה) אלה בני בלהה אשר נתן לבן לרחל בתו ותלד את אלה ליעקב כל נפש שבעה: (כו) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש ששים ושיש: (כז) ובני יוסף אשר ילד לו במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים:

(2) דברים פרק י', כ-כב

(כ) אתה' אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע: (כא) הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את הגדלות ואת הגודאת האלה אשר ראו עיניך: (כב) בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך כבוכבי השמים לרב:

(3) בראשית פרק לו פסוק לה

ויקמו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבלי שאלה ויבך אתו אביו:

(4) דברים פרק לב פסוק ח

בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל:

Questions:

- a) What is the statistical likelihood that of 70 members of יעקב's bloodline, 68 would be male?
- b) Who are בנותיו mentioned in פרק לז and then in the introduction to our list?
- c) Why does the text explicitly exclude נשי בני יעקב who, presumably, are not part of the bloodline, from the count? They would not have been expected to be included in any case

(5) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת ויגש פרשה צד

כל הנפש הבאה וגומ' ובני יוסף אשר יולד לו וגומ' ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמן ראיתה מימך אדם נותן לחברו ששים וששה כוסות, וחוזר ונותן לו אף שלשה, והוא מונה אותם שבעים, אלא זו יובבד שהשלימה מניין של ישראל במצרים... ויש אומרים יעקב השלים עמהם את המניין... ויש אומרי' הקדוש ברוך הוא השלים עמהם את המנין, ויש אומרים תושים בן דן השלים עמהם את המנין, בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב ובן דן חושים... ויש אומרים שרח בת אשר השלימה עמהן את המנין...

(6) אבן עזרא בראשית פרק מו פסוק ז

בנותיו היא דינה לבדה. ויתכן שהיו לדינה שפחות קטנות גדלו עמה, ובעבור בתו קראם הכתוב בנות יעקב, בעבור שגדלו בביתו, כמו בני מיכל, וכן ובנות בניו כי אחת היא:

(7) רמב"ן בראשית פרק מו פסוק ז

ובנות בניו - שרח בת אשר ויוכבד בת לוי, לשון רש"י. ומה ירבה בבנותיו. אבל דרך הכתוב כשידבר ביחסי הרבים יאמר ביחיד לשון רבים, ובני דן חושים (להלן פסוק כג), ובני פלוא אליאב (במדבר כו ח), וכן בנותיו, דינה, ובנות בניו, סרח בת אשר. אבל יוכבד לא יזכרנה הכתוב כמו שאמר כל נפש ששים ושש, אבל ירמוז אליה כדעת רבותינו (ב"ב קכג א):

(8) שד"ל בראשית לז:לה

וכל בנותיו לדעת ראב"ע ורמב"ן היו דינה ושרח בת אשר ויש אומרים כלותיו, ומוהר"ר אברהם גריגו (וכן הביא ראז' נמילר) בספק) אומר כי בנות אחרות נולדו ליעקב (ככתוב למטה מ"ו:ז' בנותיו ובנות בניו אתו), ולא הזכיר רק דינה מפני המאורע כי כן בכל מקום בספור התולדות אינו מזכיר אלא הזכרים ואותן הנקבות שאירע בהן איזה ענין פרטי או שהיו מפורסמות באיזה דרך שיהיה. ונ"ל כי באמת אין ספק שבנות אחרות היו ליעקב ולבניו, אמנם לא נכנסו בכלל השבעים נפש, כי נישאו לבני אחיהן ולבני דודיהן, כיוכבד שנישאת לעמרם, והנה כתוב מלבד נשי בני יעקב (למטה מ"ו:כ"ו), לפיכך לא נמנו, רק דינה ושרח שנמנו נראה שהיו פנויות.

(9) נצי"ב בראשית מו:ז

בנותיו ובנות בניו - פירש רש"י 'סרח בת אשר ויוכבד בת לוי'. והפלא לומר שבני יעקב לא הולידו כולם רק זכרים ולא נקבות. אלא נראה, דגם המה הולידו הרבה נקבות אלא שלא היו בכלל שבעים נפש, ולא עוד אלא דיעקב עצמו היו לו עוד בנות מנשיו כמשמעות הכתוב לעיל (לז, לה) ויקומו כל בניו וכל בנותיו, אלא שלא נזכרו בשם משום שלא היה בהם ענין נוגע לאומה הישראלית כמו שאירע ע"י דינה. ואל תתמה, שהרי גם באברהם אבינו איכא תנא בב"ב (קמא, א) שהיתה לו בת, ולא נזכרה בתורה משום שלא יצא ממנה זכרון בישראל לדורות, והכי נמי היה ביעקב אבינו.

ולא תקשה ממה שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים, דודאי היו יותר משבעים, אלא שבעים אלו היו מכוונים נגד שבעים שרי אומות העולם כמו שכתבתי בשירת האזינו בפסוק בהנחל עליון גוים, וגם היו משונים מטבע שאר בני אדם, שהרי שמעון ולוי בני י"ג הרגו עיר ומלוואה אע"ג שהיו כמה אנשים שלא מלו עצמם, כמו שכתבתי לעיל (לד, כד), וער ואונן נשאו אשה להוליד, וכן פרץ, הולידו בני ז' וח', ודינה בת שש כבר היתה ראויה לאיש לרדוף אחריה. וכן היו כל השבעים נפש. משא"כ שאר בנות שהולידו לא היו אלא כשאר בני אדם. ועיין מה שכתבתי להלן (ג, כג) בבני מנשה.

וכל זרעו - הוסיף בזה דור מאוחר מבני בניו, וכדאיתא ביבמות (ע, א): אין לי אלא זרעה, זרע זרעה מנין, ת"ל זרע אין לה מכל מקום (עכ"ל), הרי אפילו כמה דורות בכלל זרע, וגם כאן לשון וכל זרעו משמע הכי. ועדיין אינו מדוקדק כפל וכל זרעו, הרי כתיב במקרא הקודם וכל זרעו אתו, אלא נכלל בזה תלמידיו שלמדם תורה, וכמו שכתבתי להלן (מח, יט) בפסוק וזרעו יהיה מלא הגוים.

(10) נצי"ב דברים לב:ז

וכל זה היה למספר בני ישראל, כי כמו בדור הראשון של אומות העולם היו רק שבעים שרים מחולקים, כך היו בישראל שבעים נפש במצרים גדולי המעלה, כמו שכתבתי בספר בראשית ולעיל. וכמו שאחר-כך נעשו (האומות) שבעים גוים, כן אח"כ במדבר נתחלקו (ישראל) לשבעים משפחות. מכל זה שהיו מכוונים נגד מספר בני ישראל אנו מבינים: